1827. No. 39.

LEEUWARDER COURANT.

DINGSDAG den 15 MEI.

Bij deze COURANT wordt een Bijvoegsel uitgegeven.

PROVINCIAAL GOUVERNEMENT VAN VRIESLAND.

NADERE AANBESTEDING.

De, op Vrijdag den 27 April 1827 gedane aanbestedingen, als:

1. Van het gewoon onderhoud der Havenwerken te Stavoren, van primo Mei 1827, tot ultimo April 1828.
2. Het onderhoud als voren, met eenige verdere reparatien van den Koudumer Slaperdijk en bijhoorende Werken. En
3. Het onderhoud als voren, van de Zeesluis de Molkwerumerzijl, en bijhoorende Werken, benevens eenige vernieuwingen aan het Palenhoofd en de Sluiswachters Woning.

Alle te hoog voor gekomen zijnde, zoo zal daarvan onder nadere approbatie van het collegie van heeren Gedeputeerde Staten van de provincie Vriesland, ten overstaan van een Commissaris uit derzelver midden en in bijzijn van den Hoofd-Ingenieur van den Waterstaat, eene nadere besteding, tegen verminderde prijzen, worden beproefd *op vrijdag den 25 mei 1827*, des voormiddags ten 10 uren, aan het lokaal van het gouvernement binnen Leeuwarden. —

Geschiedende deze bestedingen bij inschrijving en opbod, naar dezelfde bestekken, welke deswege alsnog in de vroeger geannonceerde leesplaatsen ter lezing liggen; terwijl inmiddels daar van ook acht dagen vóór de besteding de noodige inlichtingen en aanwijzingen te bekomen zijn bij den Hoofd-Ingenieur te Leeuwarden, den Ingenieur te Harlingen, en den Provincialen Opzigter bij den Waterstaat te Stavoren.

Bij afwezigheid van den heer Gouverneur van Vriesland,
Het Lid der Gedeputeerde Staten,
DU TOUR VAN BELLINCHAVE.

DUITSCHLAND.

FRANKFORT, *den 8 mei.*

De geheimraad *von Schimdt-Phiseldeck*, die een geruimen tijd het hertogdom Brunswijk bestuurd heeft en twee malen vruchteloos zijn ontslag gevraagd had, heeft zijn post in stilte verlaten en is naar Hanover gevlugt. De politie van Brunswijk heeft alle vreemde autoriteiten openlijk uitgenoodigd om hem te doen arresteren en uitteleveren.

Volgens brieven van Corfu van den 16 april, over Ancona te Triest ontvangen, moet op den 4, 6 en 9 dier maand zeer hevig bij Athene gevochten zijn, van den uitslag evenwel weet men niets stelligs. Voorts verhaalt men, dat de beide nationale vergaderingen zich eindelijk te Damalo, in het distrikt Trozen, vereenigd en den graaf *de Capo d'Istrias* tot haren voorzitter verkozen hebben. Zijn broeder, de graaf *Viario de Capo d'Istrias*, was verzocht om tot zijne aankomst de voorzitters-plaats te bekleeden. Lord *Cochrane* zou tot groot-admiraal en de generaal *Church* tot generaal-en-chef benoemd zijn. Dit alles verdient nogtans nadere bevestiging.

DRESDEN, *den 5 mei.*

De hoop, welke wij gisteren nog koesterden omtrent het behouden van Z. M. Koning *Frederik Augustus*, is ongelukkiglijk verijdeld. De koorts, gedurende den dag toegenomen zijnde, hebben de krachten van den doorluchtigen zieken voor het geweld van den aanval moeten wijken, en onze eerbiedwaardige, zeer beminde Monarch, is heden morgen, kwartier over zeven uren, overleden. Deze droevige gebeurtenis stort de koninklijke familie en geheel Saxen in den diepsten rouw. Volgens het bij de koninklijke familie vastgestelde eerstgeboorte regt, heeft Z. K. H. Prins *Anton Clement Theodoor* de teugels des gouvernements aanvaard.

FRANKRIJK

PARIJS, *den 8 mei.*

Bij de beraadslaging over het budget van 1828, gisteren in de Kamer der afgevaardigden begonnen, zeide de heer *Lafitte*, dat hij, zoo hij afgevaardigde van Parijs was, zou voorstellen, om de ministers, wegens den maatregel der ontbinding van de nationale garde, in staat van beschuldiging te stellen. De minister *de Villèle* antwoordde daarop kortaf, dat hij voor de bedreiging zou vreezen, indien hij den maatregel *niet* aangeraden had; maar dat hij nimmer eene aanklagte zou vreezen wegens het aanraden van eenen maatregel, gevorderd door de belangen des lands, hetwelk niet weder tot eene revolutie moest vervallen door schroomvalligheid van de raadgevers der kroon. De minister werd door de gewone meerderheid met groot gedruisch toegejuicht.

De Prinses-Regentes van Portugal heeft order gegeven, om alle de spaansche uitgewekenen, waaronder zich ook de bekende *Romero Alpuente* bevond, het portugesche grondgebied te doen verlaten.

NEDERLANDEN.

BRUSSEL, *den 9 mei.*

Toen gisteren namiddag ten half 1 uur de zitting van de Tweede Kamer der Staten-Generaal geopend werd, was slechts een twaalftal leden in de zaal. De notulen der laatstvoorgaande zitting konden alzoo niet geärresteerd worden. De voorzitter eene boodschap van Z. M., houdende kennisgeving van de benoeming des heeren Mr. *S. P. van Idsinga* tot lid der algemeene rekenkamer, en een koninklijk besluit, waarbij de minister van binnenlandsche zaken gelast wordt om de bijeenkomst der Staten-Generaal in naam van Z. M. te sluiten, medegedeeld hebbende, werd de vergadering gescheiden, om kort daarop met de Eerste Kamer, onder voorzitting van den president dier Kamer, baron *Roell*, in vereenigde zitting der beide Kamers wederom geopend te worden, in welke zitting de minister van binnenlandsche zaken op de gebruikelijke wijze binnen geleid werd, en namens den Koning de tegenwoordige zitting met eene korte en gepaste aanspraak in de beide talen sluit.

De sergeant der sappeurs *Dujardin*, die gisteren zijnen 50jarigen dienst gevierd heeft, heeft bij die gelegenheid van Z. M. de Willems-orde met een pensioen van 200 gulden ontvangen, hij was vroeger reeds met de orde van het legioen van eer gedecoreerd geworden. Des avonds heeft hij een ter zijner eer in den tuin van St. George gegeven bal met zijne moeder, die binnen kort 100 jaren tellen zal, geopend.

MARINE.

De Directeur en Kommandant der Marine in het hoofddepartement van de Zuiderzee, brengt door deze ter kennis van zoodanige Jongelingen, den ouderdom van *veertien* jaren en daarboven hebbende bereikt, mits Nederlanders van geboorte, gezond en sterk van leden, robust en niet te veel ingedrongen van postuur, en welke genegen zijn om als Scheepsjongens in 's Rijks Zeedienst zich te begeven, dat dezelve zich daartoe kunnen aanmelden ten Kantore van Anmonsterig voor 's Rijks Schepelingen, op de Kloveniersburgwal alhier.

Amsterdam, den 23 April 1827.
De Directeur en Kommandant der Marine in het hoofddepartement van de Zuiderzee,
A. KUVEL.

*** Getrouwd:
WOLZUM, C. DE HAAS, en
den 6 Mei 1827. R. WILHELMIJ.

*** Getrouwd:
RIED, JB. L. STEENSMA, *van de Lemmer*, en
den 6 Mei 1827. S. R. NICOLAÏ.

*** Getrouwd, te Assen, den 8 Mei 1827:
ERNST JANSEN, *Veearts*, en
SIJTSKEA POSTHUMUS VAN GORCUM.

*** Getrouwd:
LEEUWARDEN, JOHANNES SEMLER, en
den 13 Mei 1827. ANNA SCHOENMAKER.

*** Ondertrouwd:
BOZUM, MATTHEUS D. WIERSMA, en
den 13 Mei 1827. RINSKE J. DE GROOT.

*** Tot mijn en mijner kinderen bittere droefheid, overleed heden morgen omstreeks 9 uren, na eene langdurige sukkeling en daarbij komende verval van krachten, mijne geliefde echtgenoot AKKE LIEUWES KOOPMANS, in den ouderdom van ruim 59 jaren; met stille onderwerping hopen wij in den wil des Allerhoogsten te berusten, wiens doen Majesteit en Heerlijkheid is.

Deze diene tot bekendmaking aan vrienden en bekenden.
ROTTEVALLE, EESGE IJMES VAN DER VEEN.
den 2 Mei 1827.

Prijs der BOTER te LEEUWARDEN, den 11 Mei 1827, *f* 30 - 50.

De In- en Uitlandsche Rogge en Tarwe was dien zelfden dag: Rogge *f* 180 - 75 het Last.
Tarwe *f* 6 - 70 de Mudde.

PRIJS-COURANT DER EFFECTEN.

AMSTERDAM, den 12 Mei 1827.

Werk.Schuld 2½pct.	52⅞ a 52⅞	Weenerbank 5 pct.	
Rest. Uitg. dito —	a	— dito 4 —	a
Kans-Biljetten . . *f*	a	— Cert. 2½ —	a
St. van uitgel. Kansb.	a	— Met. 5 —	86¼ a 86¼
Amort. Sijnd. 4½pct.	95⅝ a 96	Idem . . . 2½ —	a
Losrenten . . 2½ —	88½ a 89	Idem te Lond. 5 —	85⅞ a 86¼
Ned. Handm. 4½ —	89 a 89½	Idm. Bank-actien —	a
Obl. Rusland 5 —	99¾ a 100	Aand. *Roth.* *f* 100 —	a
Russ. Inschr. 6 —	a	Dito *f* 250 4 —	a
Certific. dito 6 —	a	Napels Cert. 5 —	a
Rusl. Hamb. 5 —	a	Dito Nieuwe 5 —	72 a 72½
dito Neg. Lnd. 5 —	82½ a 83	Dito in Lond. 5 —	77¼ a 78
Spanje 1805 5½pct.	a	Fr. Fondsen 3 —	70¾ a 71¼
— 1822 5 —	11⅛ a 12	Cert. van dito 3 —	a

Bij de wed. A. LOOSJES, Pz. te *Haarlem* en hare Correspondenten, is geopend eene Inteekening op eene *GOEDKOOPE UITGAVE* van den Uitverkochten Echt Nederlandschen Roman:

HISTORIE VAN *SUSANNA BRONKHORST*, door A. LOOSJES, Pz., in 6 Deelen, Postformaat, met 6 Konstplaten van *Vinkeles*, ieder Deeltje à *f* 1 - 25 cts.

Dezelve zal even eens worden uitgegeven als des Schrijvers *Maurits Lijnslager* en *Hillegonda Buisman*; Prospectussen zijn gratis alom te bekomen, en Inteekenlijsten liggen bij de Boekhandelaars. NB. De Inteekening wordt den 31 Mei gesloten en buiten inteekening zal geen Exemplaar, dan tegen verhoogden prijs te bekomen zijn.

GRIETMAN EN ASSESSOREN VAN BARRADEEL, convoceren bij dezen de Stemgeregtigde Floreenpligtigen van de onderstaande dorpen en Klooster, om, op Donderdag den 17 Mei eerstkomende, te compareren op plaats en uur als volgt:

Die van *Minnertsga*, ... in de Kerk aldaar, des voormiddags ten 11 uren.
——— *Firdgum*, ... ——— School ——— des namiddags ten 2 ———
——— *Tjummarum*, ... ——— Kerk ——— des voormiddags ten 11 ———
——— *het Klooster Lidlum*, . . . ——— Kerk te Tjummarum; des middags ten 12 uren.
——— *Oosterbierum*, ...
——— *Sexbierum*, ...
——— *Pietersbierum*, ...
——— *Wijnaldum*, ... } in de respective Kerken aldaar, des voormiddags ten 11 uren.
——— *Almenum*, ... ter plaatse waar de Floreenpligtigen aldaar gewoonlijk vergaderen, des namiddags ten 1 uur.

Ten einde als dan te stemmen, ieder voor den hunnen, twee VOLMAGTEN, voor dezen jare, die van Minnertsga, voor de 5 deelen Zeedijken *Binnen-* en de anderen voor de 5 deelen Zeedijken *Buitendijks*, en om dezelve voorts van de vereischte Procuratien te voorzien.

Grietman en Assessoren voornoemd,
MINNERTSGA, *Bij absentie van den Grietman*, S. P. ANEMA, Vt.,
den 3 Mei 1827. *Ter ordonnantie van dezelve*, E. J. ALTA.

ANDERS en HANS DEDEKAM, te Arendahl, in Noorwegen, zich voortdurend bevelende aan alle Kooplieden en Schippers, hebben langs dezen weg, de eer dezelve te informeren, dat bij hen te bekomen zijn, goede nieuwe Toppige, Greenen en Vuren *BALKEN*, *JUFFERS*, *PALEN* en andere HOUTWAREN, tot de billijkste prijzen, met gewone prompte behandeling.

DOOR BIJZONDERE OMSTANDIGHEDEN BIJ BESLOTENE BRIEFJES TE HUUR: Eene zeer vruchtbare en welgelegene ZATHE en LANDEN, onder het behoor van den dorpe Jorwerd, bij *Æde Jans Terpstra* tot den 12 Mei e. k. in gebruik geweest, de Huizinge gekwoteerd met no. 14, groot naar naam en faam ruim 39 bunders en wel voor vijf of zeven jaren. — De Conditien van verhuring zijn te vernemen bij den Notaris J. KAMMENGA BOLTJES, te Jorwerd, na den 16 Mei e. k., bij wien de Briefjes franco voor den 19 Mei moeten worden bezorgd, of bij den eigenaar JOUKE SCHILSTRA, te Britswerd.

NB. De huurder is verpligt op tauxatie te ontvangen 20 of meerdere melke en kalve Koeijen en eenige Aden, enz. De benoodigdheden zijn op de Plaats te zien en nader te vernemen bij den Notaris *J. Kammenga Boltjes* voornoemd.

BOELGOED. Op Dingsdag den 22 Mei 1827, ten half 10 uren voor den middag, ten huize van S. TULP, op de Tweebaksmarkt te Leeuwarden, ten overstaan van den Notaris Mr. P. ANDREÆ aldaar, van eene fraaije partij SPIEGELS in onderscheidene grootte, alsmede een fraaije partij SCHILDERIJEN, met vergulden Lijsten en gemailleerde Glazen; alles des daags voor den verkoop op de gewone uren te bezigtigen.

Bij J. H. J. LEHMANN, bij de Brol te Leeuwarden, alwaar in de gepasseerde 2de klasse der Koninklijke Nederlandsche Loterij, is gevallen een prijs *f* 1250, op no. 8831, *devies:* Nu wil ik eens regt vrolijk zijn; onder meerdere prijzen als van *f* 200 en *f* 100 en kleinere, bij hem zijn ook weder te bekomen voor de 3de klasse, LOTEN, Heelen, Halven, Kwarten, Achtsten en Zestienden, in Huur, Koop en voor alle Klassen prijscourant; de voornaamste prijzen zijn een van *f* 30,000, een van *f* 15,000, een van *f* 5,000 en 2 van *f* 2500, een van *f* 1250 en 16 van *f* 1000. De Trekking begint den 21 Mei 1827. Bovengemelde houdt zich gerecommandeert en bij hem wordt groot generaal Kontraboek gehouden.

EEN VERWERS-KNECHT, werk begerende, vervoege zich ten spoedigsten bij LAUWRENS P. BLEEKSMA, Mr. Verwer en Glazenmaker te Rauwerd.

Uit de hand te koop: Een best HUISORGEL, met zes Registers, voor een zeer civiele prijs. Adres bij de wed. L. HOLLING, bij de Tuinsterpoort te Leeuwarden.

Een KASTMAKERS-KNECHT, zijn werk goed verstaande, kan ten spoedigsten werk bekomen bij B. J. APPELHOFF, Mr. Kastmaker te Buitenpost. Brieven franco.

HOUTVEILING. Op Donderdag den 17 Mei 1827, ten 10 uren voor den middag, op den Hoeksterpoortsdwinger achter de Molen te Leeuwarden, ten overstaan van den Notaris Mr. P. ANDREÆ, aldaar, van 120 Ipen en Esschen Boomen, met de Toppen, van 10 tot 23 duimen Overkruis; zeer geschikt voor Wagenmakers, Wieldraaijers etc.

De Ondergeteekende heeft het genoegen bij deze het geachte publiek te berigten, dat hij zijne BOEK- en PAPIERWINKEL verplaatst heeft in het Huis op de Hoek van het Naauw en de St. Jacobstraat alhier, lett. H, no. 49, tot nu bewoond geweest door den heer *Jan Ferwerda*, — en rekommandeert zich bij voortduring en op nieuw ten minzaamsten in een ieders gunst.

Leeuwarden den 12 Mei 1827. H. C. SCHETSBERG.

Uit de hand te koop: Eene hechte en sterke ROG- en PELMOLEN, te Stavoren. — Dezelve heeft circa 20 el 7 palm vlucht, en is bij de Zwigtstelling 6 el 6 palm 5 duim wijd, binnen zijn tafrementen. — Dezelve staat zeer geschikt tot vervoer, aan de Haven. — Om als watermolen te gebruiken, kan men hem ook, buiten de daartoe niet benoodigde gaande werken, koopen. Adres in persoon of met gefrankeerde brieven, bij den eigenaar P. TJEBBES, aldaar; dezelve wil in alle billijkheid handelen.

LEEUWARDEN. *J. SALOMON LION KESNER*, geëxamineerd Mond-, Kies- en Tandmeester, verwittigd een ieder, dat hij al weder hier gearriveerd is, en te spreken of te ontbieden zal zijn over alle gebreken des monds, Kiezen en Tanden ten huize van *J. Molenaar*, in het Koffijhuis de Hopzak, op de Hoek van de Peperstraat te Leeuwarden.

Allen die iets te vorderen hebben van of verschuldigd zijn aan de Koopman J. C. H. GOOS en deszelfs wijlen vrouw SAAKJE OZENGA, en daarvan geen aangifte hebben gedaan, worden verzocht als nog hunne pretentie op te geven of hunne schuld te voldoen vóór den 1 Junij 1827 aan A. J. POSTHUMA, bij de Put te Leeuwarden.

Iemand genegen zijnde een Zoon of Pupil het HOROLOGIEMAKEN te laten leeren, of er zich verder in te volmaken, vervoege zich in persoon of met gefrankeerde Brieven, bij J. G. BOORSMA, Mr. Horologiemaker op de Kleine Breedstraat te Dockum.

De Notaris B. J. VAN ASSEN, te Bolsward, zal op Zaturdag den 19 Mei 1827, des morgens ten 10 uren, ten sterfhuize van wijlen *Gerben Gosses Visscher*, in co. 10, te Groonterp, publiek bij boelgoed tegen gereed geld presenteren te verkoopen: 18 a 19 Korven met Bijen, 50 a 60 Visch- en Aalfuiken, 4 Schakels, 1 nieuwe Aalkar, een Boot met Zeil; voorts een Bed met deszelfs toebehooren en een partij Stoelen, benevens een koperen Kaasketel.

BURGEMEESTER en WETHOUDERS der STAD HARLINGEN, gedenken aan de minstaannemenden te besteden, een groote of belangrijke Herstelling van de Toren van de Nieuwe of Groote Kerk aldaar. Die gading maakt, kome op Woensdag den 16 Mei 1827, des namiddags ten 4 uren, op den Raadhuize te Harlingen, en neme aan op Conditien alsdan voortelezen, welke inmiddels te vernemen zijn bij den Architekt M. [illegible] aldaar. *Burgemeester en Wethouders voornoemd*, W. J. HAN[illegible]

Ter ordonnantie van dezelve, K. BLOK.

Harlingen, den 4 Mei 1827.

Ter vervulling van den Post van Onderwijzer te Oosterwierum, opengevallen door het overlijden van den wijzer *L. M. Oostra*, worden bij dezen opgeroepen alle degenen, welke naar dien Post zouden willen met uitnoodiging, om hunne acten van niet lager, dan den derden rang, benevens hunne getuigschriften van gerlijk en zedelijk gedrag, en van praktikaal onderwijs, op den 15 Mei 1827, vrachtvrij in te zenden, bij re Grietman van Baarderadeel te Weidum, en gelijktijdig met gefrankeerde Brieven bij den heere Schoolopziener van het negende district in Vriesland te Franeker.

De bedieningen van Koster, Voorzanger, Organist en Klokkenist, zijn thans met den Onderwijzerspost als combineerd; terwijl de voordeelen bestaan in een jaarlijks Traktement als Koster, Voorzanger, enz. van *f* 10 uit de Kerkebeurs, eene provisionele jaarlijksche toelage uit de Grietenijekas van *f* 100 : 00. De Schoolpenningen ongeveer veertig kinderen, en in eene vrije Woning en Tuin. Zijnde het Schoollokaal in het vorige jaar nieuw bouwd en geheel naar behooren ingerigt.

Het vergelijkend Examen zal worden gehouden op Woensdag den 6 Junij 1827, des morgens ten negen uren in het Grietenijhuis te Weidum.

Door het overlijden van *H. J. Greijdanus*, de Post van Onderwijzer in de openbare School te Jorwerd, opengevallen zijnde, worden de Sollicitanten naar denzelven van niet minder dan den derden rang, bij dezen uitgenoodigd, om zich op den 15 Mei 1827, met vrachtvrije overzending van hunne bewijzen van goed zedelijk en gerlijk gedrag en van praktikaal onderwijs, aan te geven bij den heere Grietman van Baarderadeel te Weidum, deze aangave gelijktijdig met vrachtvrije Brieven kennis te geven aan den heere Schoolopziener van het negende district in Vriesland te Franeker.

De voordeelen aan dezen Post verbonden zijn een jaarlijks Traktement van *f* 300 : 00 uit de Kerkvoogdijbeurs, vrije Woning met eenen grooten Tuin, en de Schoolpenningen van ongeveer vijftig leerlingen, van dewelke in de 1e klasse 20 cents, in de tweede 30 cents en in de derde 60 cents in ieder vierendeel jaars betaald worden.

Aan voornoemden Onderwijzerspost zijn verknocht die van Organist, Koster, Voorzanger enz.

Zullende het vergelijkend Examen worden gehouden op Woensdag den 6 Junij 1827, des morgens ten negen uren in het Grietenijhuis te Weidum.

GRIETMAN en ASSESSOREN van LEMSTERLAND, convoceren bij dezen, de Floreenpligtige Ingezetenen van den Hervormden Godsdienst in de dorpen Lemmer, Eesterga en Follega, om te compareren op Maandag den 21 Mei 1827, des voormiddags ten elf uren, in de Kerk te Lemmer.

Die van Echten, op Vrijdag den 25 Mei 1827, des voormiddags ten 10 uren, in de Kerk aldaar.

En die van Oosterzee, op dienzelfden dag, des middags ten 12 uren, in de Kerk te Oosterzee.

Ten einde de respective Kerkvoogdij-Rekeningen over het jaar 1826 optenemen en na welbevinding te sluiten, de begrootingen voor het jaar 1827 te arresteren; voor den dorpe Oosterzee een Kerkvoogd te benoemen; voor *Pibe Hijlkes Lijklema*, met de woon naar elders vertrokken, en verders te delibereren en te besluiten over het geen als dan zal worden voorgesteld. *Grietman en Assessoren voornoemd*, O. R. van ANDRINGA de KEMPENAER.

Ter ordonnantie van dezelve, J. GREIJDANUS, *Secretaris*.

GRIETMAN en ASSESSOREN van HASKERLAND, convoceren bij dezen de Stemgeregtigde Hervormde Floreenpligtigen van den dorpe Oudehaske, om te compareren in de Dorpskerk aldaar, op Zaturdag den 19 Mei 1827, des voormiddags ten 10 uren, tot verkiezing van eenen KERKVOOGD, in plaats van wijlen *Roelof Koops Knobbe*. En voorts ten 11 uren, op voorschreven dag en plaats, de gemelde Floreenpligtigen en de hoofden der Huisgezinnen van denzelven dorpe Oudehaske, ten einde ieder uit hun midden te benoemen twee GECOMMITTEERDEN, ter opneming der Kerk- en Armvoogdije-Rekening, dezelve na welbevinding te sluiten, en om het geapprobeerde Contract van Scheiding tusschen deze gecombineerde administratien tot stand te brengen.

Joure, *Ter ordonnantie van Grietman en Assessoren voornoemd*,
den 8 Mei 1827. *De Secretaris der Grietenij*, D. de VRIES.

GRIETMAN en ASSESSOREN van HENNAARDERADEEL, convoceren mits dezen, de Floreenpligtigen der onderscheidene dorpen van voors. Grietenij, om in persoon of bij behoorlijke lastgeving, te compareren op Vrijdag den 18 Mei 1827, des voormiddags ten elf uren, in de Dorpskerk te Wommels, ten einde te stemmen twee VOLMAGTEN voor de Vijf Deelen Zeedijken Binnendijks, voor dezen loopenden jare.

Ter ordonnantie van Grietman en Assessoren voornoemd, W. K. HOEKSTRA, *Secretaris*.

HET DIJKSBESTUUR van de ZEVEN GRIETENIJEN en STAD SLOTEN, CONTRIBUTIE ZEEDIJKEN, zal op Dingsdag den 22 Mei 1827, des voormiddags ten negen uren, ten huize van *Hans Paulus van der Woude*, kastelein te Tacozijl, publiek besteden: Eenige percelen AARD-, PAAL, BALSTEENWERKEN, KISTVULLINGEN en KEIZELRIJDEN; waarvan de bestekken bij de Dijks-Gedeputeerden op de Lemmer en te Tacozijl zijn te bekomen. *Ter ordonnantie van hetzelve*,

Lemmer, den 3 Mei 1827. J. H. de CARPENTIER.

MR. J. J. WIERSMA, Notaris te Sneek, zal, ten verzoeke van Mr. C. P. E. ROBIDÉ van der AA, Procureur te Leeuwarden, en op autorisatie van de Regtbank van Eersten Aanleg zitting houdende aldaar, ten overstaan van den heere Vrederegter van het Kanton Sneek, publiek bij strijk- en verhooggelden, aan de meestbiedenden presenteren te verkoopen:

a. Eene zeer vruchtbare en welgelegene ZATHE en LANDEN, met HUIZINGE en SCHURE, HOVINGE en HORNLEGER cum annexis, staande en gelegen te Woudsend, en aldaar gekwoteerd met no. 48, door de weduwe *Auke Leeuwkes Hoekstra*, als eigenaarsche wordende bewoond en gebruikt, groot in het geheel naar naam en faam 44 bunders en ruim 8 v. roeden, bezwaard met plus minus 41 Dijksfloreen, alsmede met 28 glds. jaarlijks maalgeld en verders met reed en drift, als van ouds en uit hoofde de afscheiding der percelen noodig is. En zulks in 10 percelen bij Billetten gespecificeerd.

b. Eene hecht en zeer wel betimmerde HUIZINGE ERVE en TUIN, cum annexis, gekwoteerd met no. 49, mede te Woudsend, door *Klaas Blanke*, bewoond:

De Landen St. Petri en de Gebouwen den 12 Mei 1828 voor den kooper te aanvaarden.

Wie hieraan gading maken komen op Donderdagen den 17 Mei 1827, bij de beschrijving ten koffijhuize van *Jan Tjeerds Nolles*, te Woudsend, en den 31 derzelve Maand bij de finale toewijzing, ten huize van den kastelein *Auke Jans Huizinga*, aldaar, telkens des namiddags ten twee uren, en koopen op als dan voortelezen Conditien, die inmiddels bij voornoemden Notaris te vernemen zijn.

De Notaris J. STEENBEEK, te Heeg, presenteert publiek, op Maandag den 21 Mei 1827, ten huize van *J. S. v. d. Velde*, kastelein in het Tolhuis te Heeg, bij de beschrijving, en den 28 dito daaraanvolgende bij de finale toewijzing, ten huize van *H. M. van Slageren*, kastelein in 's Landswelvaren aldaar, telkens des namiddags ten 2 uren, bij strijk- en verhooggeld te verkoopen:

Een deftige HUIZINGE, bestaande in 3 bewoonde KAMERS, BUITHUIS en SCHUUR, samt HORNLEGER cum annexis, staande en gelegen over de Brug te Heeg, en aldaar onder no. . . bekend; thans door *Wijbe C. van den Brug*, c. s. bewoond en gebruikt, den 12 Mei 1828 vrij te aanvaarden.

OP DRIE MAANDEN CREDIET, presenteert de Notaris J. STEENBEEK, te Heeg, op Vrijdag den 25 Mei 1827, des voormiddags ten 10 uren, op de Houtzaagmolen Polle van *A. M. Tromp*, te Woudsend, publiek te verkoopen: 3 à 400 beste Esschen BOOMEN, zeer geschikt voor Mastmakers, Wieldraaijers en Pompmakers, benevens 1 extra zware Boeken BOOM, en eenige beste VLEESCHBLOKKEN, alles op gemelde Molenpolle te bezigtigen.

De Notaris Mr. P. J. METZ, te Heerenveen, zal op Woensdag den 16 Mei 1827, des morgens ten 11 uren, publiek bij boelgoed, op Crediet, presenteren te verkoopen, ten huize van *Siphe Jelles de Jong*, Boer te Oudehaske: 9 Melke Koeijen, 1 Pink, 1 zwart 5jarige Ruin, 2 Schapen, 1 Hooiwagen, 1 Karn met ijzeren hoepen, eenige houten Aden, 3 koperen Emmers, 4 houten Dito, een Boot met Mast en Zeil, en hetgeen alsdan meerder ter verkoop zal worden aangeboden.

DEZELFDE NOTARIS, zal op Maandag den 21 Mei 1827, des morgens ten 9 uren, ten sterfhuize van den Hoog Welgeboren heere *van Schenck van Nijdeggen*, in leven Grietman van Ængwirden, in het Oranjewoud, bij boelgoed en gereden gelden, presenteren te verkoopen: De HUISGERADEN en MEUBELEN, door zijn Hoog Welgeb. nagelaten, waaronder beste Bedden met toebehooren, mahonihouten Tafels en Secretaire, groote Spiegels met vergulden Lijsten, extra fijn Linnen, en hetgeen verder tot een deftigen Inboedel behoort; voorts drie Jagtgeweeren met dubbelde loopen, eerste kwaliteit, en hetgeen verders tot eene complete Jagt behoort; voorts Zilver, Goud, Koper, Tin, Blik, en hetgeen verder van voorschijn zal worden gebragt.

MR. D. SURINGAR, Secretaris van Opsterland, en Notaris te Beetsterzwaag, zal publiek aan de minstaannemenden besteden: Het HERSTELLEN en VERNIEUWEN der zoogenaamde groote en kleine Tijnje Zetten, onder Terwispel; zijnde de Bestekken te zien op de Gorredijk in de Koornbeurs, op de Joure in het Tolhuis, en te Oldeboorn bij *Sake Rinses Koopmans*. — Wie gadinge maken, kunnen komen op Woensdag den 23 Mei 1827, des namiddags ten 3 uren precies, ten huize van *Baltus de Vos*, kastelein te Gorredijk.

De Notaris P. STEENSMA, te Minnertsga, zal op Maandag den 21 Mei 1827, des voormiddags ten 9 uren, ten sterfhuize van wijlen *Marten Eeltjes Faber*, in leven Kooltjer te Minnertsga, publiek bij boelgoed en gerede betaling presenteren te verkoopen: Eenige Meubelen en Huisgeraden, bestaande in 2 Kabinetten, 1 Pulpitum, 2 Kasten, 4 Bedden met toebehooren, Tafels, Stoelen, Spiegels, eenig Kooltjes-Gereedschappen, verders Koper, Tin, IJzer, Glas en Aardewerk en hetgeen meer geveild zal worden.

ONDERLINGE BRAND-WAARBORG-MAATSCHAPPIJ te WOUDSEND.

Op den tweeden Mei dezes jaars, werd door de Directie der Onderlinge Brand-Waarborg-Maatschappij, gevestigd te Woudsend, aan gecompareerde Deelgenooten de Rekening overgelegd, van het afgeloopen elfde administratie jaar, welke algemeene goedkeuring wegdroeg. — Uit de opgave van den staat der Maatschappij bleek, dat de Brandschade, over de onderscheidene premien, met 10, 11½, 12½, 15 en 20 cents per 100 guldens verzekerd kapitaal was gedekt; en men voor de behoeften van het ingaande jaar, slechts 60, 75, 90 en 100 cents, van ieder *aandeel*, ter bestrijding der kosten van administratie had ingevorderd. Het ingeschreven kapitaal was weder met omtrent 700,000 guldens vermeerderd, welke aanwinst dagelijks toeneemt.

Men kan zich ter informatie en deelneming vervoegen bij de heeren: *S. S. Sijbes*, *A. S. Tromp* en *W. W. Fiser*, te Woudsend; Mr. *T. S. Tromp*, te Lekkum; Jhr. *D. Engelen*, Mr. *J. J. Wiersma* en *U. Ekema*, te Sneek; *P. de Hoop*, te Nieuwland; *T. T. Schuurmans*, te IJst; *S. E. Sinnema*, te Wijns; *J. de Jong*, te Rijs; Mr. *A. van Slooten*, te Dokkum; Mr. *J. Schik*, te Leeuwarden; *J. J. van Knijff*, te Driesumerterp; *W. A. Everts*, te Oldeboorn; *J. J. van Eijck*, te Oosterwierum; *A. G. Geerts*, te Joure; *P. H. Buisma*, te Langweer; *O. Ruardi*, te Sloten; *R. Landman*, te Tjerkgaast; *A. Blinxma*, te Wolvega; *C. E. Bakker*, te Workum; *T. H. van der Meer*, te Dragten; *Slot en Homan*, te Groningen; *G. H. Slot*, te Meppel en bij den Directeur-Boekhouder te Woudsend *A. H. Tromp*.

VERKOOPING VAN BOEKEN. *TÆKE J. TUINSTRA*, Boekhandelaar te Franeker, zal ten zijnen huize op Dingsdag den 22 Mei 1827 en volgende dagen, des morgens ten 10 uren en des namiddags ten 2 uren precies, verkoopen, den BIBLIOTHEEK van wijlen den wel eerwaarden zeer geleerden heer *B. Bekker*, in leven Predikant te *Peins* en *Sweins*, onder de werken in Folio bevinden zich de *Biblia Kritica*, 9 *vol.*, *H. Grotii Opera Omnia*, 4 *vol.*, enz. 4to. *Biblia Græca*, *Bijbel van van der Palm*, 6 *deelen*, enz. 8vo, De werken van *Rozenmuller*, *Kuinoel*, *v. d. Palm*, *Hamelsveld*, *Bosveld*, *Kist*, *Brink*, *Borger*, *Muntinghe*, *Reinhard*, enz., enz., benevens drie fraaije verzamelingen, waaronder beste *Classieke Auteurs*, *Geschied-*, *Taal-*, *Heel-*, *Ontleed-*, *Verloskundige* werken zijn, en kostbare plaatwerken, als *Anatomische* en *Verloskundige* voorkomen, enz., enz. De Catalogus is bij bovengemelde voor 10 Cents, te bekomen.

NB. NB. BROK-, MELK- en BOTERADEN zijn te bekomen bij de wed. D. E. van DRIESSEN en ZONEN, bij de Vischmarkt, lett. B, no. 10, te Leeuwarden.

)o( )o( )o(**U**it de hand te Koop of te Huur: Eene HUIZINGE, SCHURE en ERVE, staande en gelegen op Gerkesklooster, bij *Sipke B. van der Weide* en *Vrouw* als eigenaars bewoond, waarin sedert jaren met succes een Winkel is gehouden, dadelijk met den 12 Mei e. k. te aanvaarden. Iemand gading makende vervoege zich bij gemelde eigenaar. Na den 12 Mei woonachtig op Buitenwiel onder Rinsumageest.

)o( )o( )o(**E**en KUIPERS-KNECHT, ongehuwd, zijn werk geheel of ten deele verstaande, kan direkt werk bekomen, bij H. van ZANDBERGEN, Mr. Kuiper te Oudehaske.

)o( )o( )o(**E**en BAKKERS-KNECHT, zijn werk geheel of ten deele verstaande, kan dadelijk werk bekomen, bij F. H. de WITH, Mr. Bakker te St. Jacobi Parochie. Brieven franko.

W. van BOEKEREN, te Groningen, heeft uitgegeven en alom verzonden:

1. De Natura nominis liber elementarius, pars prior auctore G. BAKKER, à *f* 2 : 50.

2. De Volksziekte welke in het jaar 1826 te Groningen geheerscht heeft, in het kort beschreven door G. BAKKER, professor in de Geneeskunde.

Tweede druk, met een Bijvoegsel vermeerderd

Bij W. van BOEKEREN, te Groningen, is gedrukt en alom te bekomen:

Haija Baba van Ispahan, door *J. Morier*, 2 deelen, à *f* 5 : 80.

Dit werk, van den klassieken Reiziger en voormaligen Engelschen Ambassadeur aan het Hof van Perzië, geschreven in de manier van de *Gilblas de Santillane*, door *Lesage*, geeft een onderhoudend en getrouw verhaal van de Zeden, Gewoonten, Oorlogen, etc. der Perzianen.

Cooper, De Volkplanters, of de bronnen van de Susquehanna, uit het Engelsch, met vign. 3 deelen, 1826. à *f* 7 : 90.

——— De Spion, uit het Engelsch, met vign., compl. in 2 Deelen, 1827, à *f* 6 : 00.

Cooper is door en door een voor vrijheid blakende Amerikaansche patriot, vol liefde voor, en trotsch op alles wat Amerikaansch is, en welke, bij al zijn streven naar onpartijdigheid, onwillekeurig een anti-Engelschman blijkt te zijn. Terwijl *W. Scott* in oude vervallene Kasteelen rondsnuffelt, vliegt de Amerikaan over onoverzienbare streken van land en zee; en onder hem ruischen nog de wouden, waarin de bevrijders van zijn vaderland, zijne oudste geschiedkundige helden, na hevige gevechten, verkwikking en rust vonden. *Hallische Litteraturzeitung* 1826.

H. LOUWHOFF, *GESTKOOPER* van Schiedam, berigt hiermede aan zijne geëerde begunstigers, Stad- of Landgenooten, als dat hij thans zijne woonplaats alhier gevestigd heeft, op de hoek van de Nieuweburen en Breedstraat, lett. K, no. 163, en aldaar zal continueeren in het verkoopen van DROOGE GEST, welke ten allen tijde en vooral des winters zeer geregeld zal kunnen bezorgd worden en zal hij niets onbeproefd laten, vooral door eene civiele en prompte behandeling, zich de gunst met dewelke men hem zal gelieven te vereeren waardig te maken.

Leeuwarden, den 1 Mei 1827.

NB. NB. NB. De ondergeteekende eigenaar geworden zijnde van het Huis, staande op de Nieuwestad, letter E, no. 27, te Leeuwarden, laatst bewoond door wijlen deszelfs Nicht mejuffer A. M. SONTAG, berigt door dezen aan een ieder, dat hij aldaar dezelfde Affaire blijft uitoefenen, welke in dat Huis een groot aantal jaren door zijne Voorouders en Moeder namens *E. M. Sontag* gedreven zijn; bestaande in allerlei BOENDERGOED, HOUTWAREN, GARENS en VERFSTOFFEN; bevelende zich ten dien einde in de gunst van een ieder aan, terwijl hij trachten zal om door eene goede behandeling, zich dat vertrouwen waardig te maken, waarmede zijne familie zoo lange jaren vereerd geworden is.

Leeuwarden, den 7 Mei 1827. L. WINKLER.

De ondergeteekende maakt aan zijne geëerde begunstigers bekend, dat hij met den 12 Mei 1827, is komen wonen op de Breedzijde van de Nieuwestad, in het huis lett. E. no. 13, bewoond geweest door den Koopman *J. H. C. Goos*. Dezelve continueert, zoo wel in het maken als verkoopen van alle soorten van heeren en dames Schoenen en Laarsen; beveelt zich bij voortduring in de gunst van het geëerd publiek, belovende eene prompte en civiele bediening.

Twee SCHOENMAKERS-KNECHTEN, het maken van heeren of dames Schoenen grondig verstaande, kunnen bij denzelven direct werk bekomen.

Leeuwarden, den 14 Mei 1827. G. GEUKE, Mr. *Schoen- en Laarsenmaker*.

NB. NB. MELK-, BROK- en BOTERMOUDEN of ADEN, zijn weder als in vorige jaren bij den ondergeteekenden te bekomen; alsmede allerhande soorten van Houtwaren, Borstelgoederen en Nettengarens etc., bij de Meelbrug, lett. A, no. 263.

Leeuwarden, den 7 Mei 1827. L. BOSKER.

Te LEEUWARDEN, bij P. KOUMANS SMEDING, bij de oeksterpoort, lett. K.

Redevoering, uitgesproken door M. P. D. baron van Sijtzama, *in de Zitting van de Tweede Kamer der Staten-Generaal op den 27 april 1827, over de verevening der grondlasten.*

EDEL MOGENDE HEEREN!

Zoo is dan eindelijk het oogenblik daar, dat eene Wet, ten oogmerk hebbende om ook de grondbelasting in eene billijke evenredigheid door alle gebouwde en ongebouwde eigendommen in het geheele Rijk te doen dragen, het onderwerp van U Edel Mog. overwegingen uitmaakt. Eene Wet, niet alleen door de regtvaardigheid, maar door reeds voorafgegane en bij U Edel Mog. aangenomene Wetten, voorgeschreven.

Voor lang hoorde men van alle kanten, dat deze Wet eene hevige discussie zoude ondergaan, eenen hevigen tegenstand ondervinden; aan het eerste wegens het gewigt dezer Wet gaarne geloof slaande, heb ik steeds niet van mij kunnen verkrijgen om aan het laatste eenige waarde te hechten, aangezien de billijkheid van het grondbeginsel, waarop deze Wet rust, niet toelaat een' zoodanigen tegenstand te veronderstellen, dan om bij oogmerken, die zeker aan deze vergadering vreemd zijn. Eene Wet, te minder te wantrouwen, om dat, de benoodigde som vaststaande, het Gouvernement zich slechts in eenen gegeven kring kan bewegen, en dus belangeloos is, en alleen daar belang bij kan hebben, dat ieder naar eene billijke evenredigheid betaalt, maar de welvaart van sommigen niet door eene betaling voor anderen worde onderdrukt; want ik kan niet vinden, gelijk een vorig spreker door eene weinig delicate aanmerking schijnt te willen doen zien, dat het toestaan der zooveel mogelijke voltalligmaking van de vertegenwoordiging eener provincie, die door de activiteit van 's Konings Commissaris in die provincie verzocht werd, het Gouvernement *zooveel* eigenbelang, zoude kunnen worden aangerekend, als men bij voorbeeld kan toekennen *aan eenen vertegenwoordiger, die vehement uitvaart tegen eenen maatregel, waardoor ontdekt is geworden dat in de provincie, waaruit hij gekozen werd, duizenden van bunders in een eenig kanton aan de belasting waren onttrokken.*

Bij gelegenheid dat deze Wet aan U Edel Mogenden werd voorgesteld, hoorden wij reeds dat er voornemen bestond om niet dit door alle Gouvernementen geheiligd beginsel, maar de kadastrale resultaten aantevallen; dat dit echter niet geschied zij om de voorgestelde Wet in een ongunstig daglicht te stellen, hiervoor is de verzekering van het tegendeel, die wij gelijkelijk hoorden uiten, Ons genoegzame waarborg.

Aan den toen en later in vele Sectien te kennen gegeven wensch, om de Wetten en Instructien te kennen, welke tot rigtsnoer der kadastratie, in zoover die reeds geschied is, gestrekt hebben, is door het Gouvernement met naauwgezetheid voldaan, en ieder Onzer heeft zich kunnen overtuigen, dat alle verordeningen daarhenen strekken, om aan het bij de Wet van 1816 voorgeschreven doel, gelijkmaking van den last namelijk, te voldoen.

Maar gesteld nu eens, dat men door alle mogelijke mededeelingen had gezien, dat de geëmploijeerden bij het kadaster niet overal strikt in het een of ander geval denzelfden regel hadden gevolgd, zoude dit eene reden zijn om de tegenwoordige Wet te verwerpen? Ik geloof het niet, evenweinig als het voor de Kamer eene reden kan opleveren, wanneer men aan dezelve in zeker geval eene afwijking van de Wet op het personeel bekend maakte, om het budget te verwerpen, waarin de vrucht van deze dwaling in ontvang was opgenomen.

Zoodanig geval of zoodanig dwaling is vatbaar om te worden aangetoond, en de Koning, attent op alle wenschen, op alle aanwijzing van dwaling en misbruik, welke U Edel Mog. meenen aan Hoogstdenzelven te moeten voordragen, zal zich daarvan rekenschap doen geven en redres daarstellen, en het zal daarom nimmer eene reden kunnen opleveren, noch om het Budget, noch om de Wet op de vaststelling der grondlasten voor een volgend jaar *daarom* te verwerpen.

Met verwondering heb ik gehoord, dat zelfs het beginsel der Wet wordt aangevallen, en de vraag in het midden is gebragt, moet er eene verevening der grondlasten plaats hebben, al dan niet? Deze vraag behoorde in deze Kamer niet te ontstaan, om dat zij dezelve reeds door twee opvolgende Wetten affirmatief heeft beslist, en zich dus niet in het geval bevindt van daarop te kunnen terug komen; genoeg is het echter, dat men het hoort, hetgeen ons in de verpligting brengt om er op te antwoorden, te meer om dat een Onzer Eerste Staats-Ministers, een man van zijne vroegste jeugd in de gewigtigste betrekkingen geplaatst, wiens naam ik mij steeds met belangstellig herinner, Z. M. heeft durven raden om het kadaster ter zijde te leggen en de bestaande onregtvaardigheden derhalve, niet opteheffen. Men stelt dan, dat de grondbelasting eenmaal daar gesteld, eigenlijk geene belasting meer is, maar van natuur verandert in eene rente, van een kapitaal dat niet in circulatie is, want, zegt men, zij, die vastigheden verkrijgen met eenen grondlast, besteden daarvoor een kapitaal berekend naar het zuiver opkomen na aftrek van den grondlast.

Verander nu deze belasting en gij zult, zegt men, den grondeigenaar verrijken met, of ontzetten van een kapitaal, waarop hij bij het aanvaarden van die bezitting niet gerekend heeft.

Indien inderdaad zoodanig het effect der grondbelasting was, dan dienden de voorstanders van dit gevoelen consequent blijvende, de afschaffing der geheele belasting voortestellen. Want het zoude de hoogste onregtvaardigheid zijn, iemand van het geheel of van een gedeelte zijner bezittingen te ontzetten.

Men zegge niet, dat de tegenwoordige bezitters geen regt op deze afschaffing zouden hebben. De tegenwoordige bezitters zijn niet anders dan de regthebbenden van hunne voorgangers, en hebben hunne eigendommen verkregen met alle lasten, waarmede zij door hunne voorgangers waren bezwaard, maar ook met al de regten, welke hun kunnen voordeelig zijn.

Men verschrikke niet over deze gevolgtrekking, die even zeer als de redenering, waaruit dezelve is afgeleid, moet vervallen, om dat een verkrijger van vastigheden in het onmogelijke verkeert, zoodanige berekening te kunnen maken, hetgeen hij toch zoude moeten kunnen doen, zoude de redenering vaststaan; dat hij zoodanige berekening niet kan maken, is, om dat er geene Wet of gewettigde gewoonte zelfs bestaat, welke hem de verzekering geeft, dat de op zoodanig stuk goed liggende last nimmer kan worden veranderd, en daarentegen de veranderlijkheid van dien last dagelijks als met den vinger is aantewijzen; ik gelove echter te kunnen aantoonen, dat de waarheid ook hier tusschen de beide uitersten ligt, de onveranderlijkheid namelijk dezer belasting, en derzelver afschaffing; zoodra men toch de uitkomst eener grondbelasting met die van eene rente wil vergelijken, dan behooren de eigenschappen dezer zaken ook dezelfde te zijn.

De aard van eene grondrente is stellig en onveranderlijk, zij heeft tot bestanddeel, of een vast en onveranderlijk gedeelte van den opbreng in natura van hetgeen de vastigheden in een zeker tijdsbestek kunnen renderen; of eene bepaalde en omschrevene zaak, of eene bepaalde som. Maar alle deze drie wijzen welke het voorwerp eener grondrente kunnen uitmaken hebben dit gemeen, dat hare hoegrootheid niet kan veranderen, en dat de 10de der jaarlijksche vrucht, ten toegestaan in het jaar *duizend* ook nog in het jaar 1827 niet anders is dan het 10de gedeelte der jaarlijksche vrucht, — dat de kapoen, toegestaan in het jaar 1100, in het jaar 1828 nog eene kapoen, en dat eene rente van een zwarten Tournois, gekocht in 1400, ook nog in het jaar 1830 eene rente van datzelfde bedrag zal wezen.

Maar is dit nu hetzelfde met de grondbelasting? Indien men zulks durfde bevestigen, men zoude toonen de geschiedenis der grondbelasting Onzer gelukkige psovincien niet te kennen.

Ten einde het tegendeel te bewijzen, zal ik U Edel Mogenden niet mededeelen, de vruchten van mijn onderzoek in de geschiedenis der grondbelasting van iedere provincie in het bijzonder. Dit doende zoude ik kunnen doen zien dat de subsidien gefourneerd door de provinciale Staten der zuidelijke provincien, voor zooverre die gedragen werden door de vastigheden, werden omgeslagen, naar kadastrale grondslagen, die vervat waren in registers, waarvan men de tijdperken der daarstelling en vernieuwing kent; terwijl de sommen, die moesten worden omgeslagen, varieerden naar mate van de behoefte des Gouvernements, en naar het bedrag der sommen gevoteerd door de Staten.

Ik zoude kunnen aanvoeren een verbazend voorbeeld van veranderlijkheid der grondbelasting in die van Vriesland, die tijdens derzelver daarstelling in het begin der 16de eeuw, slechts bedroeg 10 à 15 cents van iedere florijn, waarop de vastigheden waren geschat, en die, van tijd tot tijd vermeerderd zijnde, in het jaar 1688 was geklommen tot *f* 3 15 c. per florijn: in welk zelfde jaar zij is verdubbeld geworden bij wijze van extraordinairen maatregel, en dus gebragt op *f* 6 : 30 per florijn, tot dat in 1712 deze buitengewone vermeerdering niet alleen is gestatueerd voor gewoon, en gevoegd bij het principaal, zoo dat de gewone grondbelasting sedert dien tijd is gebleven *f* 6 : 30 per florijn, maar ook in 1711 reeds is versterkt met een' zuiver personelen last, waarvan een der grondslagen was de huurwaarde der vastigheden, zoo als een der grondslagen van het tegenwoordig personeel is de huurwaarde der huizen, en die ingesteld in 1711 bij wege van ¼ van den zuiveren opbreng en hoogte, is afgeschaft in 1712, op onderscheidene tijden hervat van 1713 tot 1741, en sedert dien tijd jaarlijks is vastgesteld op ¼ van de zuivere opbrengst, en NB. niet van het jaar van deszelfs vaststelling, maar van het loopende jaar, zoodanig, dat in 1805, het laatste jaar, dat deze belasting onder dien naam is ontvangen, dezelve daarstelde de ¼ van de toenmalige zuivere huurwaarde van de geheele provincie.

Ik zou verder tot bewijs, dat de Staten der provincien zich niet wilden belasten met *voortdurende en vaststaande* lasten, kunnen aanvoeren de weigering, welke *Karel de Vijfde* onderging van wege de Staten van Holland, om zich te belasten met eene stuiver per morgen lands, welke hij gevraagd had, alleen om dat hij dezelve gevraagd had als eene *doorgaanden* en *blijvenden* last; doch ik zal zulks niet doen, om dat ik de tegenwerping vrees, dat dit niet anders dan partiële maatregelen zouden zijn; maar ik zal U Edel Mogenden trachten aantetoonen dat een der regels van ons algemeen financieel stelsel was, dat de grondbelasting niet was eene vaste som *onveranderlijk* en altijd durend, zoo als eene rente, maar eene belasting op de vastigheden *veranderlijk* volgens de waarde van het onderwerp, en de behoeften van het algemeen Gouvernement; en om zulks te bewijzen zal ik geenszins U Edel Mogenden aantoonen den gang gehouden door sommige Staten van particuliere provincien, maar dien, welken de Staten-Generaal der Vereenigde Provincien hebben gevolgd, bij de instelling en ontvangst dezer belasting in Staats-Braband, waarvan zij zich de politieke administratie hadden gereserveerd.

In dit oord, dat het grootste gedeelte van Noord-Braband vormt, werd de verponding ingevoerd in 1636 voor de stad 's Hertogenbosch, en in 1654 voor de Meijerij, en bij wijze van contributie bepaald op de som van *f* 280,000, vertegenwoordigende de twee onregelmatige directe en personeele belastingen, welke men afschafte. In 1657 werd de verponding aldaar bepaald op *f* 216,862, en in 1665 werd dezelve met de helft vermeerderd bij wege van extraordinairen maatregel.

Hetzelfde had plaats voor de jaren 1673, 1674 en 1678; voor de jaren 1695 en de 15 volgende werd dezelve jaarlijks vermeerderd met een vijfde gedeelte.

Bij resolutien van de Staten-Generaal, van den 28 november 1790 en 22 maart 1792, was bepaald, dat het montant dezer belasting, zamengevoegd met dat der beeden, welke tot dien tijd toe waren geheven, zouden worden omgeslagen als verponding, volgens eene nieuwe bazis of schatting der vastigheden.

De nieuwe Bataafsche Republiek vestigde zich, en een van deszelfs eerste besluiten homologeerde het beginsel van veranderlijkheid, door het sijstema van algemeenmaking der lasten en eenvormigheid in de ontvangsten vasttestellen.

In 1806 werd dit stelsel ingevoerd voor alle belastingen, behalve voor de grondbelasting.

De Koning van Holland decreteerde in 1807 eene nieuwe grondbelasting, dezelve algemeen bepalende op ¼ van het *revenu net.*

Men hield zich in de onderscheidene provincien onledig met het onderzoek naar dit revenu net; de kadastratie der gebouwde eigendommen was afgeloopen, die der ongebouwde zoude het weldra geweest zijn toen door het Decreet van 1810 Holland met het Fransche Keizerrijk werd vereenigd.

De geest van centralisatie, die dat Keizerrijk zoo zeer karakteriseerde, veroorloofde de voleinding van dat ondernomen kadaster niet; het gedane werk werd ter zijde gelegd, en het Fransch kadastraal stelsel, waarvan het oogmerk was om de quota's der provincien te doen vervangen door eene grondbelasting gelijk voor het geheele Keizerrijk, werd ingevoerd.

Men hield zich onledig met de volvoering, toen de revolutie van 1813 de werkzaamheden daarvan schorste; dezelve werden hernomen ten gevolge der Wet van 1816, waarbij U Edel Mogenden de *voortzetting* dier werkzaamheden *ordonneerden.*

Sedert dien tijd heeft men met kracht voortgewerkt, en op dit oogenblik maakt de Koning aan de natie bekend, dat hij de kadastrale resultaten genoegzaam bevonden heeft, om te beginnen met een einde te maken aan den onzekeren, en onregtvaardigen staat van zaken, dien deze belasting thans daarstelt, en alzoo aan de zooveel malen door U Edel Mogenden gemanifesteerde meening finaal geëtablisseerd in de Wet van 1816, te voldoen.

Tot op dit punt genaderd, durf ik met vertrouwen vragen: Waar is dan deze vastheid, deze bepaaldheid, deze onveranderlijkheid van de belasting, die daarvan de eigenschap behoort te zijn? wil men dezelve eene grondrente, geschikt om in kapitaal te worden veranderd, doen doorgaan?

Nergens, Edel Mogende Heeren, nergens tref ik dezelve aan, noch in het geheele bedrag der grondlasten, noch in de verdeeling van dezelve over de perceelen; want het is hier de plaats om te doen opmerken, dat de Staten-Generaal, door hunne Besluiten van 1790 en 1792, de Koning van Holland door het Decreet van 1807, de Chef van het Fransche Keizerrijk door de invoering van het Fransch kadastraal stelsel, het tegenwoordig Gouvernement door de continuatie van hetzelve, allen niet slechts hebben geordonneerd, de regularisatie van de totale som der belasting,

(*Het vervolg op de kant van deze bladz.*)

maar ook eene nieuwe innerlijke verdeeling over de perceelen.

Indien dus de eigenschappen van de grondbelasting in ons Koningrijk nimmer hebben toegelaten dezelve te beschouwen als eene grondrente, — indien de door mij aangehaalde daadzaken onwedersprekelijk aantoonen dat geen *één ééni*g Gouvernement, van vroegeren tijd, even weinig als het tegenwoordige, heeft daargesteld of aangenomen, het beginsel van gewaande onveranderlijkheid, — dan durf ik ook met volkomene zekerheid vaststellen, dat de hiervoren gestelde hijpothesis weg valt als een scherm, waar achter men heeft willen schuilen, ten einde te beletten dat de bestaande onregelmatigheden zouden worden ontdekt, en geredresseerd, terwijl zulks te gelijker tijd doet zien hoe gevaarlijk het is, zich door schoonschijnende theorien te laten wegslepen, welker applicatie onmogelijk is, om dat dezelve niet past op den wezenlijken staat der zaken.

Intusschen ken ik zoo zeer vooringenomene verstanden, welke zonder te ontkennen de daadzaken noch de conclusien, door mij vooruitgezet, evenwel stijf en sterk zullen volharden, en met vermetelheid aanvoeren, dat, niettegenstaande dit alles, het geval bestaat, en dat de grondbelasting als grondrente in onderscheidene transactien is berekend en daar voor gehouden wordt.

Ik zal beginnen aan de zulken te antwoorden, dat zoodanige particuliere transactien in tegenspraak met den geest der wetgeving, de handen van het Gouvernement niet mogen binden in de uitoefening van *regt*, en eindigen met aan hun te vragen of de zaak dan eenig en alleen in het belang der grondeigenaren behoort beschouwd te worden? en, zoo dezelve twee zijden aanbiedt, het algemeen en bijzonder belang, of het laatste dan niet voor het eerste behoort onder te doen?

Niets is gemakkelijker om aantetoonen, dat niet de belangen der particulieren, maar der provincien als *persona morales* beschouwd, de belanghebbenden zijn, welke bij deze Wet op den voorgrond zijn en behooren te worden geplaatst.

Indien gij twee grondeigendommen bezat van eene gelijke waarde, en gij verhuurdet de eene voor *f* 2000 en de andere voor *f* 1000, welke uitwerking zoude zulks hebben op uwe beide huurders? Welke uitwerking anders, dan dat de laatste de minder door hem betaald wordende som zal besteden, aan de eene of andere industrie, aan de verbetering zijner pachthoeve, of door de vermeerdering zijner uitgaven zal bevorderen het welzijn zijner onderhoorigen, of van de werklieden, welke hij bezigt, of om aan zijne kinderen eene betere en meer met den geest der tijden en het belang der maatschappij overeenkomstige opvoeding te geven; terwijl den anderen ongelukkige niets zal overblijven dan van den vroegen morgen tot den laten avond, door den hardsten arbeid te trachten aan de aarde te ontscheuren, hetgeen hij tot betaling der huur en het onderhoud van de zijnen, in eenen staat, slechts aan de ellende grenzende, zal benoodigd hebben, zonder middel om door eenige industrie, of door nuttige maar kostbare werkzaamheden dezelve te verbeteren, — zonder zich en zijn gezin, te kunnen verheffen uit eene klasse, die hem nabij stelt aan het redelooze vee, de getrouwe lotgenoten, in de bewerking zijner hoeve, — en, indien zoodanig de uitkomst is met uwe twee huurders, kan het anders zijn met twee onderscheide provincien, welke eenen gelijken territorialen opbreng, bij voorbeeld, van vier millioenen hebben, maar waarvan de Schatkist trekt uit de eene een millioen, uit de andere een halve millioen. Gelooft gij niet, Mijne Heeren, dat het onderscheid of de halve millioen, waarmede de eene provincie jaarlijks boven de andere wordt bevoordeeld, door derzelver circulatie zal medewerken, tot ontwikkeling van industrie, tot daarstelling van nuttige werken, tot bevordering van ontginningen, — in een woord, zal medewerken tot bloei en welzijn van derzelvers inwoners? zoo zeer in verband staande met het geluk van het geheel, met het geluk van Nederland?

Men moet de eerste beginselen der huishoudkunde van staat hebben vergeten, om het tegendeel te durven volhouden, en ik meen na deze aanmerking te mogen gelooven, dat men met mij zal instemmen, dat met de zucht om op valsche grondslagen de kapitalen der landeigenaren te begrooten, bij het onderzoek van deze Wet behoort op den voorgrond gesteld te worden, maar de regtvaardigheid, die wil, dat alle provincien, voor zoo ver hare toestand zulks gedoogd, zullen hebben *een gelijk deel* in de weldaden, welke de Grondwet, waaronder zij leven, aanbiedt, *een gelijk deel* in de ontwikkeling van hare welvaart, *een gelijk deel* in de distributie der middelen, die daar toe kunnen geleiden.

Ik mag niet nalaten U E. Mog. aandacht hier in het bijZONDER te vestigen op de door mij bijgebragte *historische daadzaken*, waaruit blijkt, dat de grondlasten, door de Staten-Generaal of de Unie der Noordelijke provincien, nimmer als een vaste en onveranderlijke last zijn beschouwd, om dat deze *historische daadzaken* in tegenoverstelling van de assertie van het regendeel, door ons zoo achtingswaard

(*Het vervolg op bladzijde twee.*)

medelid, den heere VAN LYNDEN, in het midden gebragt, U E. Mog. zullen doen oordeelen, wiens opinie in dezen als de gegrondste zal moeten worden beschouwd, en ik daar door wil trachten weg te nemen den indruk, welken de positieve verklaring van dat medelid op den een of ander onzer mogt hebben gemaakt, daar dan toch wel alle particuliere opinien voor *historische* DAADZAKEN en CIJFERS wijken moeten.

En welke Wet, Edel Mogende Heeren, is sedert het bestaan van het Koningrijk der Nederlanden daargesteld, die, aan deze boven aangehaalde denkbeelden getoetst, beter proef zal houden, dan de Wet op de perequatie? niet alleen dat dezelve eene evenredige verdeeling, voor zoo ver die door menschen te maken mogelijk is, voor het vervolg daarstelt, maar dezelve doet ook de grootste bestaande onregtvaardigheden kennen en ophouden.

Of is het geen allerverschrikkelijkst onregt, dat de aloude, zoo beroemde, en nog heden zoo veel nut aan het vaderland aanbrengende wereldstad *Amsterdam*, wier toestand, helaas! door den loop der tijden zoo zeer verachterd is, en welke geschat in eenen tijd toen een vorig Gouvernement zich daargezeteld had, en de huurprijzen daar door enorm waren gestegen, terwijl Brussel door den zetel des Gouvernements en andere omstandigheden zoo zeer bloeit, — is het, zegge ik, — geen bijna ondenkbaar onregt, dat een particulier huis in die stad bijna ÉÉN DERDE meer grondbelasting betaalt dan een Hertogelijk paleis in Brussel? Of is het geene nooit gehoorde onregtvaardigheid, dat provincien, die van denzelfden opbreng, overeenkomstig de Grondwet, denzelfden penning in de schatkist behooren te brengen, de een 7 en de andere 19 penningen daarin stort? Of is het geene te verregaande vergissing en veel grooter onregt, dan alle de grieven zamen genomen, indien die al waar konden zijn, die men wegens de behandeling van de kadastrale werkzaamheden heeft aangevoerd, dat in eene provincie als Overijssel *één eenig* kanton pl. min. 18 duizend bunders grooter is bevonden, dan het vroeger door de eigenaren zelven was opgegeven? Of is het geene te groote vergissing dat een zeker markt of veld in datzelfde gewest, door de eigenaren is opgegeven als p. m. groot 700 bunders, terwijl hetzelve bij meting bevonden is 1900 bunders te bevatten? Want, Ed. Mog. Heeren! indien men hier op doordenkt, zal men al spoedig tot het resultaat geraken, hoe grooter eigenaar hoe grooter rijkeling, zoo meer in de gelegenheid geweest om eene grootere hoeveelheid lands, en door hetzelve den maatstaf te verdonkeren, waar naar hij pligtmatig had behooren te betalen, terwijl den geringen landbouwer of eigenaar, die slechts eenige weinige bunders bezit om zich en de zijnen te voeden, door die weinige uitgebreidheid geenen voet gronds heeft kunnen verdonkeren, en dus niet alleen volkomen zijne *eigene* grondlasten betaalt, maar door de verzwijging der grooten, en de hierdoor veroorzaakte verhooging van den last der bekende bunders, ook nog een gedeelte van den last des rijken betaalt. Wie beeft niet terug, die de gevolgen van zulk eenen staat van zaken voor de maatschappij nagaat, — een staat van zaken, die door het kadaster in het helderst licht wordt geplaatst; — moet de natie eenen maatregel als deze, die geene *voorregten* of *uitzonderingen* meer zal vergunnen, niet met verlangen te gemoet zien? en zijn *wij*, als vertegenwoordigers, *niet van een gedeelte*, maar van het *geheele Rijk*, niet verpligt de spoedigste bewerking van het kadaster, die bron van regtvaardigheid, van het Gouvernement af te smeeken, en mede te werken tot derzelver spoedige voltooijing? — Men zal mij antwoorden, indien de bewerking goed geschied voorzeker; maar daar op merke ik aan: dat, daar het kadaster naar algemeen werkende voorschriften wordt behandeld, het onmogelijk is, die onevenredigheden te scheppen, die natuurlijk bij eene zamenvoeging van 18 delen, welke ieder naar onderscheidene voorschriften waren behandeld, voor het geheel moesten bestaan: dat het onmogelijk is, dat de resultaten van het kadaster naar dezelfde voorschriften, door eene herziening over verscheidene provincien door een Hoofd-Inspecteur gewaarborgd, eene onevenredigheid zouden opleveren van 7 tot 19, gelijk nu bestaat.

Dat het eindelijk door het kadaster onmogelijk zal worden, dat een kanton in eene provincie bijna de helft van deszelfs grootheid zal kunnen verzwijgen, en dat hier door zal ophouden, dat de kleine eigenaar voor den grooten betaalt, en door dezelve onderdrukt worde. En al konde men deze allergewigste voordeelen aan het kadaster verknocht niet opsommen, dan nog zoude men, en op goede gronden, althans ik houde het daarvoor, kunnen reflecteeren, dat de Staten-Generaal, met, zoo directelijk op de executie der Wetten te willen influenceren, welke aan eene andere magt dan de hare is opgedragen, te ver zouden gaan. De beginselen der wet alleen toch zijn het, die ons kunnen en moeten bezig houden, en het hoofdbeginsel, dat er eene nieuwe verdeeling der grondlasten zal plaats hebben, reeds bij eene vroegere wet zijnde vastgesteld, zoo kan alleen de op dat beginsel gebouwde wet, en, ik herhale het nog eens, geenszins de executie van dezelve op onzen weg liggen. Men zal mij toevoegen het Gouvernement heeft toch reeds op eene menigte vragen en tegenwerpingen geantwoord, welke tot de executie betrekking hadden, en zoude dit niet gedaan hebben, wanneer het buiten onzen kring lag, zoodanige vragen te doen. Neen E. M. M. H. het Gouvernement had, volgens mijne wijze van zien, op vele vragen niet behooren te antwoorden. Iedere magt in den Staat heeft hare regten; ik ben naijverig op de onze, en het Gouvernement had van de zijne niet behooren afstestaan, eenen afstand, die ik ook alleen kan admitteren door de gedachte, dat het Gouvernement gehoopt heeft, door de volkomene mededeeling en explicatie, zelfs van de geringste middelen van executie, UEd. Mog. al het noodzakelijke, schoone, en regtvaardige, van het kadaster, zoo wel als deszelfs juiste bewerking te doen opmerken, en hier door te doen ophouden, de ongefundeerde, en kwalijk geplaatste vrees, over de juistheid der resultaten aan den dag gelegd. Daar het nu dan evenwel tot zoo verre gekomen is, dat men bijna niets anders dan aanmerkingen over de uitvoering, ook in deze openlijke vergadering gemaakt heeft, zoo kan ik niet voorbij nog kortelijk daarvan het mijne te zeggen, na vooraf te hebben laten gaan, dat de voorgestelde wet, naar mijne wijze van zien, alle die doelmatige bepalingen bevat, waardoor men het gewenschte einde niet zal missen te verkrijgen, de memorie van toelichting, de duidelijke, omstandige en uit een gezette antwoorden en explicatien door het Gouvernement gegeven, zoowel als het betoog van onderscheidene redenaars, die reeds gesproken hebben, doen het mij niet wagen, over de bepalingen der wet in eenige details te treden, daar ik hier door zoude vreezen te toonen aan het doorzigt van U. E. M. en aan stukken en redevoeringen te kort te doen, en derzelver attentie noodeloos op te houden.

Men heeft dan opgemerkt, dat de huurwaarde voor sommige provincien verkregen te hoog zouden zijn; doch het eenige middel om dit grondig te bewijzen, bezigt men niet, namelijk om door vergelijking van de huurwaarde derzelfde gronden, onder dezelfde omstandigheden verkerende, aantetoonen, dat die uitkomsten, die gelijk behoorden te zijn, zulks niet zijn; want ofschoon men te regt kan zeggen, dat de huurwaarde der landerijen in eene provincie te hoog is, zoo bewijst men daardoor nog geenszins, dat de evenredigheid, om welke het hier alleen te doen is, daar door is verbroken geworden; immers als een bunder lands in eene provincie, in alles gelijk aan dat in eene andere provincie, slechts gelijke huurwaarde is toegekend, al is die dan voor allen te hoog, dan kan zulks nog niet [illegible] den, om dat daar door de bazis tot de verdeeling, met betrekking tot de overige bunders van gelijke soort, geene verandering ondergaat, terwijl men bovendien gegronde redenen heeft te twijfelen aan te hooge huurwaarde, wanneer men weet, dat de kadastratie van bijna driemaal honderd en 25 duizend bunders, welke in de provincie Gelderland, Overijssel, en Zuid-Holland, volgens de wet van 1807, heeft plaats gehad, ofschoon naar andere voorschriften, en door andere ambtenaren verrigt, evenwel nagenoeg dezelfde evenredigheid heeft doen vinden, tusschen die provincien onderling, zoo wel als met betrekking tot de hoofdsom der belasting, hetgeen voor de deugzaamheid van het werk van dien tijd, zoo wel als van het tegenwoordige niet alleen een zeker bewijs oplevert, maar ook doet zien, dat er geene waarschijnlijkheid bestaat, dat vele provincien, die door de plaats gehad hebbende operatien behooren te worden verligt, bij eene opvolgende operatie zouden behooren te worden bezwaard. — Ook behoort men ten deze wel op te merken, dat voor eene provincie, bij voorbeeld die van Overijssel, welke bij de voorgestelde wet wordt opgegeven, als moetende worden verhoogd, in den eersten opslag deze som van verhooging wel eenigzins hoog kan schijnen, doch dat die som, in de eerste plaats gelegd zullende worden op de aan de belasting ontdokene bunders, het overschot slechts zal worden omgeslagen over het geheel, en daardoor tot eene onmerkbare verhooging zal overgaan.

Ik heb hooren klagen, dat men de visscherijen en overvaarten op de rivieren aan particulieren behoorende belastte. Maar Edel Mogende Heeren, men zoude zeer verkeerd doen die voorwerpen niet te belasten, want van te voren waren die belast, en de op dezelve liggende belasting, is berekend in, en heeft medegewerkt, om de hoofdsom der grondbelasting op pl. m. 16 millioenen te brengen, door die thans niet te belasten, zoude men dus het grootste onregt doen; dewijl men dan, den uit die voorwerpen voortgesproten last, op anderen zouden moeten overbrengen.

Bij de discussie over de verworpene staats-begrooting voor dit jaar, hoorde ik het gevoelen uiten, dat men behoorde vertrouwen te stellen in het Gouvernement, vooral in zaken die het Gouvernement het best overzien kan, en dat men behoorde te gelooven, dat hetzelve geene werken zoude doen aanvangen en de natie bezwaren, bijaldien het niet van de noodzakelijkheid dier uitgaven overtuigd was, alhoewel mijn gevoelen is, dat ik als vertegenwoordiger der natie geen blind geloof mag hechten, geen blind vertrouwen mag schenken, hoe veel vertrouwen ik voor mij zelven ook in het Gouvernement stelle, zoo vinde ik mij echter genoopt (daar ik thans juist tegenovergestelde gevoelens bij denzelfden spreker bespeure) de vraag in het midden te brengen, wanneer behoort men dan het meeste vertrouwen te stellen, in eene zaak als het budget, waarin uitgaven voorkomen tot welke raming het Gouvernement met geene mogelijkheid kan geraken, zonder eene menigte ondergeschikten te raadplegen, die daarbij belang kunnen hebben, of in eene zaak die het Gouvernement geheel zelf kan behandelen, waardoor hetzelve geen penning meer in de schatkist doet vloeijen, en bovendien alleen daarbij belang kan hebben, dat onevenredigheden worden weg genomen, en niet daargesteld, men gevoelt ligt dat ik hier over den totalen aanslag van iedere provincie of kanton spreke, want de perceelsgewijze verdeeling door menschen moetende geschieden, wien alhoewel ook al geen ander belang als om billijk te handelen kan worden toegeschreven, kan echter door deze of geene reden fautief zijn, maar daar voor heeft ieder eigenaar het regt, om tegen de tauxatie met tegenbewijzen op te komen, en de provinciale autoriteit beslist op het het advies van eene commissie uit de ingezetenen en belanghebbende zelven, en door hen zelven benoemd, Gedeputeerde Staten namentlijk; welke grooteren waarborg zoude men, wat wet er ook wierde voorgesteld, kunnen verlangen? daar ook die autoriteit waarlijk geen genoegen zal vinden, om zijne onderhoorigen ten, voordeele van andere provincien, te bezwaren, en door zoodanig onregt zich de regtmatige verachting der ingezetenen en het ongenoegen des Konings op den hals te laden.

Ik heb veel hooren spreken over Groningen en Vriesland. Ik heb aandachtig gelet op de *daadzaken* door dien spreker *aangevoerd*, opzigtens die provincien, om dat ik mij vermeet te gelooven dezelve te kennen.

Om te bewijzen, dat de tegenwoordige aanslagen, die eene continuatie zijn van oude lasten, tusschen die twee provincien in eene behoorlijke evenredigheid staan, beroept die spreker zich op oude staatsstukken, waaruit zou volgen dat die aanslag niet onevenredig is.

Men zoekt liefst zijne bewijzen daar ter plaats, waar men eenige stellingen in zijn voordeel vindt! Doch Edel Mogende Heeren, *waarom* heeft die spreker dezelve niet gezocht op het terrein zijner provincie, langs die lijn, welke de provincie Groningen van Vriesland afscheidt? Waarom niet aan de boorden der in de Romeinsche oorlogen beroemde rivier de Lauwers, nu tot den rang van eene eenvoudige niets beteekenende waterloozing verlaagd, en welke die twee provincien van elkander afscheidt?

Daar liggen aan weerskanten dier rivier of grenslijn landen van gelijken aard en culture, dezelve zijn voor dadelijke vergelijking vatbaar, — en dan zal zoo wel de gelijkheid van die landen, als de tegenwoordige ongelijkheid van den daarop gelegden grondlast, aan ieder deskundige in het oog vallen.

En wanneer een van U Edel Mogende den belangrijken en rijken noordhoek van ons vaderland eens in oogenschouw mogt komen nemen, vraag dan naar de rivier de Lauwers, — vraag dan naar de hoogte der belasting aan weerskanten van dezelve op de landen gelegd, dan zal ieder uwer zich daarvan kunnen overtuigen, beter dan uit staatsstukken, opgemaakt bij eenen twist, over de quotas der respectieve provincien, en in eenen tijd, waarin *weinig* belaste provincien hunne financieele stelsels met den sluijer des geheims zochten te bedekken, om daar door een regtmatig aandeel in de evenredigheid dier quotas te ontduiken, en waarin mijne overlevering zegt, dat de Groninger Staten, niet achtergebleven zijn.

Wanneer U Edel Mogenden dan deze reis vervolgen door het westerkwartier van de provincie Groningen, namelijk door Fivelgo, Hunsingo en het schoone Oldambt, dan, Edel Mogende Heeren, zult gij naar waarde schatten, de *zedigheid* van den Groninger redenaar, die zijne provincien onder de mingegoedste en minwelvarendste van dit Rijk opnoemt.

In hoe verre Zuid-Braband en Henegouwen, het noorder gedeelte van Overijssel, en Noord-Braband, welke evenzeer in termen van verhooging van last zijn, daaronder kunnen gerekend worden, laat ik ter beoordeeling van ieder Uwer Edel Mogenden over, voornamelijk aan dat aan den hier tegenwoordig zijnde Staatsraad Administrateur, die door de in die provincien betaald wordende belasting der overgangs-regten en successien, wel zal kennen, den approximativen territorialen rijkdom dier provincien.

Die redenaar wil geen kadaster! Welke eene treffende overkomst met het aangenomen stelsel van geheimzinnigheid en achterhoudendheid der voormalige Staten, — dit niet willen van het kadaster, is de taal van die hetzelve *vreezen*, om dat hetzelve de *waarheid* doet kennen.

(*Het vervolg op de kant van deze blads.*)

Ik heb dien redenaar evenwel hooren zeggen, dat als er dan toch een kadaster moet wezen, dan moesten de Groninger huur, dat is beklemmings-contracten onder zekere beperkingen tot grondslag der waarde gelegd worden.

Deze stelling is zoo allerbijzonderst dat ik haast aan de juistheid van mijn gehoor getwijfeld heb toen dezelve ge uit werd.

Ik zal Edel Mog. Heeren geene regtskundige uitlegging geven van het Groninger contract, genoemd het beklemmings-contract, — maar er alleen dit van zeggen, dat het *zoodanig* is — dat hetzelve toelaat om er zoodanigen uitleg aan te geven, die altijd ten voordeele van den Groninger eigenaar uitloopt.

Wanneer de eigenaar, welke het *dominium directum* van den grond heeft, er aan toe is, om de *voordeelen* van het contract te genieten, waarbij hij het eigendommelijk gebruik of *dominium utile* aan anderen heeft afgestaan, — dan gedraagt hij zich als, dan noemt hij zich *eigenaar*, en zijn goed zijn *eigendom*.

Wanneer hij voor eenig *nadeel* ducht of eenen *last* te weezen heeft, dan bewijst hij, door dat contract, geen eigendom meer aan het goed te hebben, doch slechts eene soort van een *erfpacht* daarin te trekken, [illegible] der te [illegible]

Wanneer men zijn regt wil betrekken [illegible] regten, dan bewijst hij slechts *hypothekhouder* [illegible]

Wanneer men hem als gewone *hypothekhouder* wil beschouwen, dan toont hij aan, dat hij dit niet is, — maar slechts een *losse obligatie* houder ten laste van anderen.

En zich alzoo aan de bepalingen der algemeene burgerlijke regtspleging ontwringende, plooit hij den aard van zijn contract naar zijn eigen belang.

Ik durf de aandacht der regering inroepen op dit stuk, om dat ik niet vrij ben van te gelooven, dat de meer dan gewone verlegenheid, waarin de landbouwende klasse van dat gewest, zich *boven anderen* in ons Rijk heeft bevonden, bij de daling der graanprijzen, *alleen* toeteschrijven is aan dat contract, hetwelk eene soort van monopolie daarstelt, waardoor *al de wisselvalligheden* zoo van den landbouw als van de landslasten ten eeuwigen dage worden opgelegd aan eene klasse van ingezetenen, welke er *niet* al de voordeelen van te trekken, maar een gedeelte van die voordeelen afstaan aan eenen *grondheer*, welke *niets* in die lasten bijdraagt, — op p[illegible]ne dat deze grondheer weer in zijne regt[illegible] eigendom zal treden, zoodra de eigenaar der [illegible] door drang van omstandigheden niet [illegible] zijn contract.

[illegible] op het [illegible] in hoe verre er termen zijn om [illegible] der regten [illegible], waarom er voor deze provincie [illegible] op die genen, die zich [illegible] den uit

dat goed hebben voorbehouden, om dat het hoogstens onbillijk schijnt, dat die gene de geheele 12% grondlasten zullen dragen, welke het volle belastbaar inkomen *niet* genieten.

Ik weet wel dat men mij zal tegenwerpen, dat het een bijzonder burgerlijk contract is, waarmede de politike magt niets te maken heeft? Maar de vraag is, of de wetgevende magt, waarvan deze kamer een tak is, vreemd is aan de vraag, of er burgerlijke contracten, mogen geduld worden, welke geheele klassen van ingezetenen door voorbehoudingen of monopolien drukken.

Om nu terug te komen tot de stelling van dien spreker, dat het de Groninger huur-contracten zijn, welke bij het kadaster moeten in aanmerking komen, zoo bewijst dit mijne stelling, dat dit contract zich tot alle ontduikingen leent.

Wanneer een Groningerlandbezitter reden heeft om geen eigenaar van den grond te willen wezen, dan wijst hij u op een contract, waarbij hij zegt het eigendom te hebben overgedragen aan den eigenaar der beklemming.

Het is dus een contract van eigendoms overgang in dien zin. *Datzelfde* contract heet een *huur-contract* te wezen, wanneer men de huurwaarde der landen wil doen kennen.

Doch de waarheid ligt in het midden, dat is noch het een noch het ander, maar een contract van monopolie, — en ik durf den Administrateur hier tegenwoordig waarschuwen over de inductie, dat de Groninger beklemmings contracten onder zekere beperking als huur-contracten beschouwd, den wezenlijken huurprijs der landen zullen doen kennen.

Ik heb te veel eerbied voor grijze haren omraar waarde te antwoorden op de voor ieder, die met deze wet in betrekking staat, hoogst beleedigende en vernuftige redevoering van een der sprekers van gisteren, komende uit eene provincie, waarvan ik de duizenden verzwegene bunders heb opgesomd, — ook bevat dit stuk genoegzame middelen om zich zelven te wederleggen en U. Ed. M. volkomen over derzelver innerlijke waarde te doen oordeelen.

Ik vrage U Edel Mogende verschooning derzelver aandacht zoo lang te hebben bezig gehouden, maar gekozen uit eene provincie, welke volgens de kadastrale resultaten aanmerkelijk moet worden verligt, en hier, op eene plaats staande, niet, om alleen die provincie, maar om het geheele Rijk te helpen vertegenwoordigen, zoo heb ik gemeend de redenen te moeten doen kennen, die mij, uit welke provincie ook gekozen, ten allen tijde zouden genoopt hebben voor deze Wet te doen stemmen, en dat dat *aller belangen* mij gelijkelijk zijn aanvertrouwd, ik dus *u eene* stiefmoederlijk mag helpen behandelen, terwijl in eene zaak als deze, waarin het slechts geldt om in de te verheffen [illegible] belasting te doen opvoeren tot slechts [illegible] verhoog van tot zoodanig gering [illegible] regtvaardig te kunnen zijn.

Te LEEUWARDEN, bij P. KOUMANS SMEDING, bij de Hoeksterpoort, letter K, no. 12[illegible]